

ЖИВОТИЊЕ У ПРВОМ СВЕТСКОМ РАТУ

НЕМИ САБОРЦИ

Више од 16 милиона животиња служило је у Првом светском рату за транспорт, комуникацију и дружење.

На почетку сукоба, 1914. године, зарађене стране имале су бројну коњицу, а уз то, коњи, магарци, муле и камиле преносили су храну, воду, муницију и санитарски материјал војницима на фронтима. Важни задаци били су додељени специјално тренираним псима и голубовима, који су носили поруке, а чак су и канаринци коришћени за откривање отровног гаса.

Први светски рат био је један од најразорнијих оружаних сукоба у историји цивилизације, који је однео милионе живота и нанео несагледиве губитке на свим фронтима на којима је вођен. Према проценама, више од 30 милиона људи погинуло је или рањено, а мало је познат податак да је током Великог рата у борбама страдало око осам милиона коња и милион паса.

Наиме, више од 16 милиона животиња служило је у Првом светском рату за транспорт, комуникацију и дружење. На почетку сукоба, 1914. године, зарађене стране имале су бројну коњицу, а уз то, коњи, магарци, муле и камиле преносили су храну, воду, муницију и санитарски материјал војницима на фронтима. Важни задаци били су додељени специјално тренираним псима и голубовима, који су носили поруке, а чак су и канаринци коришћени за откривање отровног гаса.

Иако су нова оружја, попут митраљеца на Западном фронту, наносила тешке губитке јединицама коњаника, свима је постало јасно да такав начин ратовања има мале изгледе да донесе победу. Међутим, животиње остају важан део ратних напора, али се нису користиле искључиво

ЈУНАЦИ КЊИГЕ ЗА ДЕЦУ

Мало је познато да је аутор јунака књиге за децу „Доктор Дулитл“, која описује авантуре необичног доктора који има моћ да разговара са животињама и на тај начин им помаже, Хју Лофтинг (1886–1947), био борац у Првом светском рату. Он је, наиме, желећи да своју децу заштити од грозних детаља рата у рововима, писао измишљене приче о доктору и његовим авантурама са животињама, које су касније послужиле као основа за лик доктора Дулитла, омиљеног код генерација малишана широм света.

Винипег или од милоште Вيني било је име америчког црног медведа који је био маскота канадских војника у Првом светском рату. После рата Канађани су га поклонили лондонском зоолошком врту, међу чијим посетиоцима је био и британски писац А. А. Милн, који је довео свог сина Кристофера Робина да види Вيني. Кристофер је толико заволео Вيني да је дружење дечака и медведића инспирисало његовог оца да напише чувену серију прича о авантурама Вيني Пуга.

за рад, па су, уз уобичајене љубимце псе и мачке, као маскоте јединица држани мајмуни, медведи и лавови како би подigli морал и олакшали ратну свакодневицу.

Животиње су, нажалост, имале лошије услове за смештај и слабију негу него војници, а неретко су биле изложене и артиљеријској ватри и гасним нападима, па су током рата конструисане и специјалне гас-маске за коње и псе који су учествовали у ратним дејствима.

Ефикасни и у рововима и на небу

Голубови су тихи, тешки за пресретање, могу да избегну дејства гасом, отпорни су на буку и могу да се обуче да полећу и враћају из мобилних голубарника. Према евиденцијама из Првог светског рата, голубови у улози гласника правилно су испоручили 95 одсто порука које су им биле поверене, па су се показали као најпоузданији вид транспорта. Више од 100.000 голубова коришћено је у ту сврху током рата, преносећи важне поруке преко непријатељских територија.

Канаринци су, с друге стране, много осетљивији на отровни гас него остале животиње и људи, тако да су коришћени да открију присуство отровног гаса угљен-моноксида после експлозија мина, као и за проверу чистоће ваздуха у тунелима, јер је убрзани рад срца указивао на ниво присуства гаса.

Да је пас човеков најбољи пријатељ и у миру и у рату сведочи и чињеница да су му обе зараћене стране у Великом рату додељивале бројне задатке. „Пси војници“ имали су различите намене, зависно од величине, интелигенције и обуке.

За извиђачке псе биране су расе које је одликовала мирнија нарав и добра дисциплина. Као саставни део патрола, помоћу изоштреног чула мириса, могли су да открију непријатеља, чак и на удаљености од више стотина метара. Пси извиђачи били су обучени да, уместо да лају, тихо упозоре водича на присуство непријатеља у близини тако што подигну њушку и усправе реп.

Такође, пси курири показали су се веома поузданим у опасном послу преношења порука. Трчали су брже од војника, нарочито по неприступачним деловима фронта, били су мање видљиви, али и ређе на нишану непријатељских снајпериста. Помоћу котура причвршћеног за тело, пси су развлачили и надземне телеграфске жице како би се успоставила комуникација између јединица и команди.

ВОЛОВИ И КОЊИ ЗА ПРЕВОЗ РАЊЕНИКА

Фотографија на којој је овековечено како приликом повлачења српске војске преко Албаније времешни српски краљ Петар Први Карађорђевић седи у запрези коју вуку четири вола, можда и најбоље илуструје улогу коју су животиње одиграле на том фронту. Наиме, уз коње, српска војска и народ у Првом светском рату много су користили и волове, којих је, према расположивим подацима, у септембру 1914. године било више од 75.000. Без њихове помоћи српска војска није могла да се повуче кроз Албанију, под налетом аустроугарске и бугарске војске.

У српској војсци коњи су коришћени првенствено за формирање коњичких јединица, превоз трупа, артиљерије, ратног материјала и осталих потрепштина. У Први светски рат, у септембру 1914. године, српска војска ушла је са 75.400 коња.

Пси су посебно обучавани да пронађу рањене или умируће војнике на бојном пољу. Они су у торбицама причвршћеним за тело носили медицинску опрему, тако да је повређени војник, ако је имао лакше повреде, могао себи да пружи помоћ, а такође су били дресирани и да остану поред војника на умору, како би му бар мало олакшали последње тренутке живота.

Како се мрежа ровова ширила широм Западног фронта током Првог светског рата, повећавао се и број паса и мачака на обе стране бојног поља, а обучавани су, између осталог, да лове пацове и остале штеточине у рововима. Наиме, мрежа ровова на Западном фронту била је дуга више од 700 километара, а простирала се од Ламанша до Швајцарске. Војници који су, заправо, живели у њима, свакодневно су се сусретали с милионима ште-

точина током рата, укључујући и пацове који су се хранили остацима војничких оброка, јер није постојао одговарајући начин да се смеће уклони. И пси и мачке често су били и маскоте јединица.

Помор копитара

Иако је пре почетка Првог светског рата коњица била важан део снага на првим линијама фронта, када су sukоби ескалирали обе стране убрзо су схватиле да мушкарци на коњима веома тешко могу да победе у рату у рововима, тако да су коњи најчешће коришћени за транспорт. Вукли су кола са рањеницима, превозили артиљеријско наоружање и муницију, као и остале терете.

Мало је познато да су у Великом рату веома тужну судбину доживеле и камиле, за које су због успешног прилагођавања на тешку пустињску климу људи тога доба сматрали да могу да поднесу било какве екстремне услове, али се догодило управо супротно – оне су на фронту масовно умирале од преоптерећења и умора. У Првом светском рату британска војска користила је око 30.000 камила, од којих су све умрле од исцрпљености.

Имајући у виду жртве које су поднеле, служећи раме уз раме са борцима из Великог рата, 2004. године у лондонском Хајд парку откривен је споменик „Животиње у рату“, како би се одало признање свим животињама које су служиле, патиле и умрле у рату. „Овај споменик посвећен је свим животињама које су служиле и умирале заједно са британским и савезничким снагама у ратовима и борбама у прошлости. Нису имале избора“, уклесано је на постаменту.

Тakoђе, уз црвени цвет мака, који је трајни симбол сећања на борце страдале у том рату, уведен је љубичасти цвет мака, као подсећање на допринос и жртвовање животиња у рату. ■

Биљана МИЉИЋ